

เอเปคและเศรษฐกิจการเมืองภายในกลุ่ม

จงบกลนี้ เกิดพิบูลย์*

ประวัติและวิวัฒนาการ

การรวมกลุ่มของประเทศทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน อาจแบ่งแยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่มการค้า (Trade bloc) และการรวมกลุ่มเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic Cooperation) APEC จัดว่าเป็นการรวมกลุ่มในลักษณะนี้ โดยทั่วไปแล้ว วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มในลักษณะนี้มีอยู่ค่อนข้างกว้างขวาง คือ ให้ความร่วมมือประสานงานทางด้านกฎระเบียบ การแลกเปลี่ยนข้อมูล การคมนาคมขนส่ง การแก้ไขกรณีข้อพิพาท การลงทุน การตลาด การส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเป็นเวทีสำหรับผู้บริหารจะหารือกันในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการวิจัยและประเมินสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ของประเทศในกลุ่ม กลุ่มที่รู้จักกันแพร่หลายก็คือ OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ประกอบด้วยประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว 24 ประเทศ อย่างไรก็ตามแนวโน้มใหม่ของกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคจะมีวัตถุประสงค์ก้าวไกลไปถึงการทำให้เกิดการค้าเสรีขึ้นในภูมิภาค แต่กลุ่มการค้าเสรีที่จะเกิดขึ้นนั้นจะไม่เป็นกลุ่มการค้า (Trade bloc) ที่ใช้นโยบายเลือกปฏิบัติกับประเทศนอกกลุ่ม คือ กลุ่มความ

ร่วมมือจะให้ผลประโยชน์จากการค้าเสรีภายในกลุ่มต่อประเทศนอกกลุ่มด้วย จึงเป็นการตีความ MFN ของ GATT ที่กว้างขวางและลบล้างความเลือกปฏิบัติที่ยังตกค้างอยู่ในกฎระเบียบ GATT ให้หมดไป และ APEC จะเป็นตัวอย่างของแนวโน้มใหม่นี้

APEC เป็นกลุ่มค่อนข้างใหม่และยังอยู่ในระหว่างขั้นตอนของการวิวัฒนาการ กลุ่มนี้ประกอบด้วยประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกทั้งฝั่งตะวันตกและตะวันออก รวมทั้งหมด 18¹ ประเทศ คือ อาเซียน 6 สหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ จีนทั้ง 3 ส่วน (สาธารณรัฐประชาชนจีน ไต้หวัน และฮ่องกง) เม็กซิโก ชิลี และปาปัวนิวกินี แนวความคิดที่จะให้เกิดการรวมกลุ่มประเทศเพื่อความร่วมมือในภูมิภาคนี้เริ่มมากกว่า 20 ปีแล้ว คือมี 2 กระแส กระแสหนึ่งเกิดขึ้นในญี่ปุ่น และอีกกระแสหนึ่งเกิดขึ้นในออสเตรเลีย กระแสญี่ปุ่นเกิดขึ้นภายใต้โครงการ PAFTAD (Pacific Area Free Trade and Development) ในทศวรรษ 1960 และกระแสออสเตรเลียภายใต้โครงการ PECC (Pacific Economic Cooperation Conference) ทั้ง 2 กระแสนี้ เป็นการระดมความคิดของนักวิชาการและนักบริหารในภาครัฐบาล และจัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยน

* อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์การเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้เขียนขอขอบคุณทบวงมหาวิทยาลัยที่ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายเดินทาง Dr.Charles E.Morrison Director of APEC Study, East-West Center ที่ได้กรุณาให้ผู้เขียนทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับ APEC และ Mr. Richard W.Baker Senior Fellow Program on International Economics and Politics ที่ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์หลายประการ

¹ คำว่าประเทศในที่นี้ใช้ในความหมายทางเศรษฐกิจ คือ หมายถึง economies มิใช่ nation state ในทางรัฐศาสตร์

ความคิดและตีพิมพ์ผลงานวิจัย แต่ไม่ได้ก้าวหน้าไปจนถึงการก่อตั้งเป็นองค์กรหรือสถาบัน และรอคอยผลการเจรจา Uruguay ที่หวังกันว่าจะลุล่วงไปตามเป้าหมาย และก้าวไปสู่การค้าเสรีทั่วไป อย่างไรก็ตามในระหว่างทศวรรษ 1980 มีเหตุการณ์ทางการเมืองและทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นในภูมิภาคแห่งนี้หลายประการที่กระตุ้นให้ผู้นำประเทศในภูมิภาคตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการร่วมมือกันที่เป็นทางการและเป็นรูปธรรมขึ้น เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้คือ การชะงักงันของการเจรจา Uruguay ที่มีที่ว่างจะลุล่วงในที่สุด การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการค้าของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก การยุติของสงครามเย็นระหว่างค่ายตะวันตกและค่ายตะวันออก การถอนตัวทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาจากภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก การปฏิรูประบอบเศรษฐกิจของจีนมาสู่เสรีนิยม ความก้าวหน้าในการรวมกลุ่มประเทศในประชาคมยุโรปไปสู่สหภาพยุโรปที่กลายเป็นกลุ่มการค้าที่ยิ่งใหญ่ที่อาจใช้นโยบายกีดกันประเทศอื่น และการใช้มาตรการเอกภาค (Unilateralism) ของสหรัฐกับประเทศในเอเชียและแปซิฟิก เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้ผู้นำประเทศในภูมิภาคตระหนักว่าการดำรงอยู่โดยลำพัง และหวังผลจากการค้าเสรีทั่วไปภายใต้ GATT อาจเป็นสิ่งที่รอคอยไม่ได้ และต้องหาทางเลือกใหม่ภายในภูมิภาคเดียวกัน ออสเตรเลียเป็นประเทศแรกที่ผลักดันความคิดของการร่วมมือในภูมิภาคให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี Bob Hawke ที่เปิดเผยขึ้นในการประชุมของชมรมนักธุรกิจที่กรุง Seoul เมื่อปี 1988 โดยเสนอว่า “ควรจะได้มีการประชุมระดับรัฐมนตรีของประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของ

การก่อตั้งองค์กรเป็นทางการในระดับรัฐบาลเพื่อความร่วมมือในภูมิภาค...”² ประเทศที่ได้รับการเสนอให้เข้าร่วมกลุ่มมี 10 ประเทศคือ อาเซียน 6 ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และเกาหลี แต่ในภายหลังมีการรวมสหรัฐอเมริกา แคนาดา และจีน ทั้ง 3 ส่วนรวมทั้งสิ้น 15 ประเทศ

ข้อเสนอของนายกรัฐมนตรี Hawke ได้รับความสนับสนุนอย่างกว้างขวางที่ทำให้โครงการจัดตั้ง APEC ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและจัดให้มีการประชุมระดับรัฐมนตรีขึ้น เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางในการดำเนินงาน ตลอดจนรูปแบบทางสถาบันของ APEC ในขั้นนั้นมีเพียงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้กว้าง ๆ คือให้มีการค้าและการลงทุนที่เสรีและมีเสถียรภาพเกิดขึ้นในภูมิภาค และมีการอำนวยความสะดวก (Facilitation) ที่นำไปสู่ความเสรีทางการค้า และการลงทุนในปี 1991 แนวทางและวัตถุประสงค์ของ APEC ได้รับการกำหนดให้ชัดเจนยิ่งขึ้นจากการประชุมระดับรัฐมนตรีที่กรุงโซล ที่ปรากฏออกมาเป็น ประกาศสาร Seoul Declaration ที่กำหนดวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งและการดำเนินงานของ APEC ในปัจจุบันนี้ คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคดำเนินไปโดยยั่งยืน
2. เพื่อให้ความขึ้นอยู่ซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคดำเนินไปในลักษณะที่ทำให้ทุกประเทศในภูมิภาคได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งทางด้านการค้า สินค้าและบริการ การลงทุน และการถ่ายทอดเทคโนโลยี
3. เพื่อพัฒนาและสนับสนุนให้เกิดระบบการค้าเสรีหลายฝ่ายขึ้นในภูมิภาคและกับโลกภายนอก

² John Ravenhill 'Australia and APEC', paper presented at the Workshop on APEC and Regime Creation in Asia and the Pacific ; Honolulu, Hawaii, 1996

4. เพื่อจัดทำมาตรการกีดกันการค้าสินค้าและบริการ ตลอดจนการลงทุนในระหว่างประเทศสมาชิกในลักษณะที่สอดคล้องกับหลักการของ GATT และไม่ใช่อุปสรรคขัดขวางประเทศอื่น

สำหรับขอบเขตของความร่วมมือได้กำหนดไว้ดังนี้

1. แลกเปลี่ยนข้อมูลและหารือทางด้านนโยบายเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน สนับสนุนการปรับตัวทางโครงสร้างและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศ
2. แสวงหากลยุทธ์เพื่อลดการใช้มาตรการที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าสินค้าและบริการและการลงทุนทั้งในภูมิภาคและกับประเทศอื่น
3. ส่งเสริมการค้า การลงทุน การเคลื่อนย้ายทรัพยากรการเงิน พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ถ่ายทอดเทคโนโลยี ร่วมมือทางอุตสาหกรรม และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน
4. ร่วมมือพัฒนาเป็นรายการกิจกรรม เช่น พลังงาน สิ่งแวดล้อม การประมง การท่องเที่ยว การขนส่ง และโทรคมนาคม

หลังจากการประกาศใช้แนวทางดังกล่าวแล้ว ได้มีการประชุมระดับผู้นำของประเทศทางเศรษฐกิจ (Economic Leaders Meetings) เพื่อแสวงหาแนวทาง จุดมุ่งหมาย และมาตรการปฏิบัติที่จะนำไปสู่จุดหมาย การประชุมระดับผู้นำจะอาศัยความยินยอมพร้อมใจ (Consensus) เป็นหลักในการแสวงหาข้อยุติ การประชุมระดับนี้เกิดขึ้นแล้ว 5 ครั้ง คือ (1) การประชุมที่เมือง Seattle เมื่อปี 1991 โดยมีสหรัฐเป็นเจ้าภาพ (2) การประชุมที่เมือง Bogor เมื่อปี 1994 โดยมีอินโดนีเซียเป็นเจ้าภาพ (3) การประชุมที่เมือง Osaka เมื่อปี 1995 โดยมีญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพ (4) การประชุมที่เมือง Subic เมื่อปี 1996 โดยมีฟิลิปปินส์เป็นเจ้าภาพ และ (5) การ

ประชุมที่เมือง Vancouver เมื่อปี 1997 โดยมีประเทศแคนาดาเป็นเจ้าภาพ

การประชุมที่ Seattle มีการตกลงกันในหลักการสำคัญ (Pillars) ของการร่วมมือใน APEC ที่มีอยู่ 3 ประการคือ (1) การทำให้มีการค้าและการลงทุนที่เสรีเกิดขึ้นในภูมิภาค (2) การอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจ และ (3) การร่วมมือเพื่อการพัฒนา

ความก้าวหน้าครั้งสำคัญเกิดขึ้นในการประชุมที่ Osaka ที่มีการกำหนดแนวทางในระดับการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย แนวทางนี้เรียกว่า Osaka Action Agenda ที่มีอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับการทำให้เกิดมีการค้าและการลงทุนที่เสรี ตลอดจนการอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจ และส่วนที่ 2 ว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิทยาการในส่วนที่ 1 นั้น ได้มีการยอมรับหลักการของการรวมกลุ่มที่เปิดกว้าง (Open regionalism) ที่มีความหมายสำคัญและต่างกับการรวมกลุ่มอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้ว คือมีลักษณะพิเศษอยู่ที่ว่าการลดมาตรการที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าที่ตกลงกันภายในกลุ่มจะขยายขอบเขตไปสู่ และให้ผลประโยชน์กับประเทศนอกกลุ่มที่มีได้เป็นสมาชิกด้วย ซึ่งอาจเป็นการให้โดยอัตโนมัติ หรือให้โดยมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เป็นการตอบแทน (Reciprocal) ตามวิธีการของ GATT ลักษณะที่เด่นชัดประการหนึ่งของ APEC ก็คือ กระบวนการที่นำไปสู่ข้อตกลงลดมาตรการเหล่านั้นโดยลำพังที่ประสานกับกับประเทศอื่น (Unilateral concerted liberalization) แทนที่จะเป็นการเจรจาต่อรองจนตกลงกัน (Negotiation) ตามวิธีการของ GATT ที่สมาชิกของ APEC ซึ่งเป็นชาวเอเชียเป็นส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นวิธีการของชาวตะวันตกที่ไม่สอดคล้องกับประเพณีนิยมของชาวตะวันออก

สำหรับส่วนที่ 2 ที่ว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิทยาการนั้นได้มีการกำหนดกิจกรรมสาขาต่าง ๆ ที่จะต้องแสวงหามาตรการสำหรับการร่วมมือที่มีอยู่ด้วยกัน

13 สาขาที่รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างสิ่งแวดล้อม ความสะอาดพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การร่วมมือทางด้านพลังงาน การจ้างงาน ฯลฯ โดยมีหลักสำคัญว่าจะมิใช่เป็นโครงการช่วยเหลือ แต่เป็นการร่วมมือกันพัฒนาเพื่อประโยชน์ร่วมกัน

การประชุมระดับผู้นำที่เมือง Subic ประเทศสมาชิกได้รับการขอรับรองให้เตรียมแผนรายการกิจกรรมที่ตนเองจะทำเพื่อนำไปสู่การบรรลุตามเป้าหมายของ Osaka Action Agenda แล้วนำมาเสนอในที่ประชุม แผนงานนี้จะมีทั้งส่วนของแต่ละประเทศที่จะทำเอง (Individual Plans) และส่วนที่จะทำร่วมกัน (Collective Action Plan) ทั้งหมดนี้เมื่อเอามาประมวลเข้าด้วยกันของทุกประเทศ และอภิปรายจนเป็นที่ยอมรับได้ทั่วกันแล้ว จะเรียกว่า Manila Action Plan for APEC (MAPA) ในส่วนที่เกี่ยวกับการลดมาตรการกีดกันการค้าได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะให้เกิดการค้าเสรีเต็มรูปแบบในปี 2010 สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว และปี 2020 สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเริ่มลงมือปฏิบัติตั้งแต่เดือนมกราคม 1997 เป็นต้นไป

เศรษฐกิจการเมืองของ APEC

APEC เป็นกลุ่มประเทศที่เกิดขึ้นใหม่มีสมาชิกหลายประเทศที่เหลื่อมล้ำกันในระดับของการพัฒนา เศรษฐกิจและอำนาจทางการเมือง แต่ละประเทศเข้าร่วม APEC ด้วยเหตุผลของตนเอง และปรารถนาจะให้ APEC มีรูปแบบและบทบาทตอบสนองความปรารถนาทางเศรษฐกิจและการเมืองของตน APEC จึงเป็นเวทีของ เกมการเมือง และเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาค ที่ จะผลักดัน APEC ให้วิวัฒนาการต่อไปตามอำนาจต่อ รองของแต่ละประเทศ และการเปลี่ยนแปลงของโครงการ อำนาจในภูมิภาค ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ถ้าจะวิเคราะห์ถึงเหตุผลของการเข้าร่วม และแนวนโยบายที่มีต่อ ภูมิภาคนี้ของประเทศสมาชิกที่สำคัญบางประเทศ เพราะ

จะช่วยให้สามารถคาดคะเนได้ว่ากิจกรรมอะไรบ้างที่มีทาง จะร่วมมือกันได้สำเร็จ และกิจกรรมส่วนไหนที่ความขัด ข้องและขัดแย้งอาจเกิดขึ้นได้ ตลอดจนอนาคตของ APEC ว่าจะยังยืนหรือเปลี่ยนทิศไปทางไหน ประเทศที่ สำคัญ มีดังนี้

ออสเตรเลีย

ออสเตรเลียเป็นประเทศที่ผลักดันและให้กำเนิด APEC จากแนวคิดที่ก่อตัวมาตั้งแต่ทศวรรษ 1960 ใน กลุ่มนักวิชาการของ Australia - Japan Research Centre มหาวิทยาลัย Australian National University ที่จัดสร้างโครงการ PECC ร่วมกับนักวิชาการญี่ปุ่น นักวิชาการกลุ่มนี้เกือบทุกคนได้รับโอกาสเข้าร่วมรัฐบาลในฐานะที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจ และมีอิทธิพล ต่อความคิดของผู้บริหาร เหตุผลที่รัฐบาลออสเตรเลีย ต้องการแสวงหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศใน เอเชียแปซิฟิก ก็คือ ความไม่ก้าวหน้าของการเจรจารอบ Uruguay การสูญเสียตลาดในอังกฤษเนื่องจากอังกฤษ เข้าร่วมเป็นสมาชิกของประชาคมยุโรป การเติบโตทาง เศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศในเอเชีย การใช้มาตรการ เอกภาคีของสหรัฐในภูมิภาค และแนวโน้มไปสู่การก่อ ตัวเป็น Trade bloc ของกลุ่มในภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้ง กลุ่ม NAFTA ภายใต้สภาพแวดล้อมเช่นนี้ ออสเตรเลีย ต้องตกอยู่ในสถานะที่มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกปล่อยให้อยู่โดดเดี่ยวทางเศรษฐกิจ สถานการณ์ที่ออสเตรเลียเกรง กลัวที่สุดก็คือ การเจรจารอบ Uruguay ล้มเหลว และ ระบบการค้าโลกแตกแยกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ที่ต่างใช้ มาตรการกีดกันซึ่งกันและกัน กลุ่มเหล่านี้ก็คือ กลุ่มยุโรป ภายใต้ระบบเงินมาร์ค กลุ่มอเมริกาภายใต้ระบบเงิน ดอลลาร์ และกลุ่มเอเชียภายใต้ระบบเงินเยน โดยที่ ออสเตรเลียไม่สามารถเข้าร่วมกลุ่มใดได้เลย จะเข้ากลุ่ม อเมริกาก็ไม่ได้ เพราะมีปัญหาถูกสหรัฐกีดกันสินค้าเกษตร และแย่งตลาดเกาหลีไปจากออสเตรเลียด้วยการใช้มาตรการ

การเอกภาคบังคับให้เปิดตลาด จะเข้าร่วมกลุ่มเอเชียก็ไม่ได้ เพราะเกรงว่าจะไม่ได้รับการยอมรับเพราะความเป็นประเทศของคนผิวขาวและมีประวัติรังเกียจชาวเอเชียด้วยเหตุนี้ ทางออกของออสเตรเลียก็ต้องผลักดันให้มีระบบการค้าเสรีเกิดขึ้นในภูมิภาคที่อาจจะทำได้รวดเร็วกว่าหวังผลจากการเจรจาของ GATT นายกรัฐมนตรี Bob Hawke จึงได้เสนอความคิดว่าน่าจะได้มีการก่อตั้งองค์การระดับภูมิภาคเพื่อหาสู่ทางสนับสนุนการเจรจาของ GATT ดำเนินต่อไปและประสบผลสำเร็จ และถ้าความพยายามส่วนนี้ไม่ประสบผลความร่วมมือที่นำไปสู่ระบบการค้าเสรีในระดับภูมิภาคก็จะเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งในข้อเสนอของ Hawke จะมีประเทศสมาชิก 10 ประเทศที่ไม่รวมสหรัฐและญี่ปุ่น เหตุผลที่ไม่รวมสหรัฐและญี่ปุ่นก็เพราะออสเตรเลียเห็นว่าสหรัฐเป็นต้นเหตุปัญหาของออสเตรเลีย มีประเทศที่จะมาร่วมแก้ปัญหา และในการดำเนินนโยบายต่อประเทศในภูมิภาคนี้ ออสเตรเลียต้องการกระทำโดยไม่มีสหรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง

ภายหลังที่ข้อเสนอของ Hawke เป็นที่ทราบทั่วไปในภูมิภาค ก็มีปฏิกิริยาจากสหรัฐและมีความเห็นจากกลุ่ม ASEAN ให้รวมญี่ปุ่น จีน และสหรัฐ เพราะเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญในภูมิภาค รายการประเทศสมาชิกรุ่นแรกจึงเพิ่มขึ้นเป็น 15 ประเทศ แต่ออสเตรเลียยังมีความปรารถนาที่จะไม่เพิ่มจำนวนประเทศสมาชิก เพราะจะทำให้องค์กรสูญเสียความเป็นปึกแผ่น และไม่ต้องการให้องค์กรนี้แปรสภาพเป็น Trade bloc ที่ใช้มาตรการเลือกปฏิบัติกับประเทศภายนอก วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งของออสเตรเลียในการก่อตั้ง APEC ก็คือจะอาศัยเป็นลู่ทางจำกัดขอบเขตการใช้มาตรการทางการค้าชนิดเอกภาคของสหรัฐ ซึ่งนับว่าจะแพร่ขยายยิ่งขึ้นภายหลังการริเริ่มออสเตรเลียก็ให้ความสนับสนุนเป็นอย่างดีและเป็นเจ้าภาพการประชุมระดับรัฐมนตรีขึ้นครั้งแรกที่กรุง Canberra ในตอนปลายปี 1989

สหรัฐอเมริกา

สหรัฐคุ้นเคยกับความเป็นมหาอำนาจที่ทำให้สหรัฐมองตนเองว่ามีบทบาทในระดับโลก (Global) ที่จะต้องเปลี่ยนประเทศต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับค่านิยมและผลประโยชน์ของสหรัฐ ความรู้สึกเช่นนี้ตกทอดมาถึงแนวนโยบายของสหรัฐที่มีต่อภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกด้วย ซึ่งแนวนโยบายมูลฐานมีดังนี้

1. การเข้าถึงแหล่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคและรักษาไว้ให้มั่นคง
2. การเผยแพร่ค่านิยมทางเศรษฐกิจและการเมืองของคอนอเมริกามาสู่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค
3. การป้องกันการเข้ามาใช้อำนาจในภูมิภาคของประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ

แนวนโยบายพื้นฐานนี้ใช้มาเป็นเวลานานแล้ว และจำดำเนินการต่อไป เป็นที่กล่าวกันว่าความรู้สึกของผู้บริหารของสหรัฐ และสถานภาพทางการเมืองของสหรัฐในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกอยู่ในสภาพที่น่าพอใจ แต่ทางด้านเศรษฐกิจสถานภาพของสหรัฐในภูมิภาคนี้ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เมื่อพิจารณาจากเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภูมิภาคแต่ผู้บริหารสหรัฐก็ยังไม่ตระหนักที่จะแสวงหาผลประโยชน์ เหตุการณ์เหล่านี้ก็คือ (1) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (2) การปฏิรูประบบเศรษฐกิจของจีนไปสู่เสรีนิยมและการมีการค้ากับต่างประเทศ (3) การสิ้นสุดของสงครามเย็น ในช่วงเวลาต่อมา รมต. ต่างประเทศ George Schultz ได้เรียกร้องให้มีการก่อตั้งกลไกทางสถาบันระหว่างรัฐบาลขึ้นในภูมิภาค เพื่อหารือและประสานงานนโยบายทางเศรษฐกิจ และได้รับความสนับสนุนจากผู้นำทางการเมืองและนักวิชาการ แต่ความคิดนี้ยังมิได้ก้าวหน้าไปถึงขั้นการก่อตัวเป็นรูปธรรม นายกรัฐมนตรี Bob Hawke ก็เสนอโครงการ APEC ขึ้นที่กรุง Seoul เสียก่อน และเป็นช่วงเปลี่ยนประธานาธิบดีเป็น George Bush ที่มีมีส่วนร่วมหรือสนใจเรื่องนี้มา

ก่อน จึงชะลอเวลาตอบสนองต่อข้อเสนอและรอฟังเสียงปฏิกิริยาจาก ASEAN ตลอดจนแก้ไขข้อสงสัยที่ออสเตรเลียมิได้รวมสหรัฐเข้าไว้ในตอนแรก เมื่อปัญหาคลี่คลายแล้วรัฐมนตรีต่างประเทศ James Baker จึงลงนามรับข้อเสนอลงและเข้าร่วม APEC ซึ่งหลังจากนั้น สหรัฐก็กลายเป็นประเทศสมาชิกที่สนับสนุน APEC อย่างแข็งขัน และเสนอเป็นเจ้าภาพการประชุมระดับผู้นำประเทศที่เมือง Seattle ในปี 1993

เหตุผลและผลประโยชน์ที่สหรัฐคาดหวังในการเข้าร่วม APEC มีดังนี้

1. ในทางการเมือง การมีองค์กรและโครงสร้างทางสถาบันในระดับภูมิภาคในเอเชียและแปซิฟิกจะช่วยเสริมเสถียรภาพและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งโครงสร้างเช่นนี้ยังไม่มีอยู่ในเอเชีย เมื่อเปรียบเทียบกับยุโรปและอเมริกา

2. ในทางเศรษฐกิจ การมีสถาบันเช่นนี้เกิดขึ้นจะช่วยอำนวยความสะดวกและลดค่าใช้จ่ายในการประกอบการค้าและการลงทุนของชาวอเมริกันในภูมิภาคนี้ ที่จะได้จากการมีข่าวสาร ข้อมูลที่ดีขึ้น และความโปร่งใส การมีมาตรฐานเดียวกัน และการลดอุปสรรคกีดขวางการค้า อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงกว่านี้ที่ชักนำให้สหรัฐตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับประเทศในเอเชียและแปซิฟิก คือ

1. ในขณะนั้นการเจรจา Uruguay หยุดชะงัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นปัญหาที่ขัดแย้งกับประชาคมยุโรป และการเข้าร่วม APEC อาจจะช่วยผลักดันกับประเทศที่ส่งออกสินค้าเกษตร

2. การเข้าร่วมกลุ่ม APEC ทำให้สหรัฐเข้ามาเป็นสมาชิกของประชาคมเอเชียและแปซิฟิกที่จะช่วยสร้างความเชื่อมโยงและเข้าถึงแหล่งทรัพยากรและโอกาสใหม่จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

3. การเข้าร่วมทางสถาบันกับ APEC จะช่วยรักษาอิทธิพลของสหรัฐในภูมิภาค ทำให้มีโอกาสเผยแพร่

ค่านิยมทางเศรษฐกิจ การเมืองและธุรกิจของอเมริกา มิให้อิทธิพลในลักษณะเดียวกันของญี่ปุ่นเข้ามาครอบงำภูมิภาค

4. การเป็นสมาชิก APEC จะช่วยรักษาระดับการปรากฏตัว (Presence) ของสหรัฐในภูมิภาคนี้ให้มีต่อไป แม้จะมีความกดดันจากการเมืองภายในให้ลดระดับการปรากฏตัวในภูมิภาคนี้ เนื่องจากหมดความจำเป็นและขาดแคลนเงินทุนประมาณ

5. การเป็นสมาชิก APEC จะมีโอกาสเจรจาหารือกับผู้นำประเทศภายใต้กลไกของ APEC ที่จะช่วยลดความจำเป็นในการใช้มาตรการทางการค้าชนิดเอกภาคี กับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสหรัฐ

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าสิ่งที่สหรัฐคาดหวังว่าจะได้จากการเข้าเป็นสมาชิก APEC เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐาน 3 ประการนั่นเอง

ญี่ปุ่น

ในการทำความเข้าใจถึงนโยบายของญี่ปุ่นที่มีต่อการร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค เราควรตระหนักถึงประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์กับต่างประเทศของญี่ปุ่นในยุคหลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นต่อไปนี้ คือ (1) ผลของสงครามโลก ครั้งที่ 2 (2) การแสวงหาทิศทางสำหรับความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย (3) ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐ และ (4) การพัฒนาของระบบการค้าเสรีทั่วไปของ GATT

ในปี 1957 กระทรวงการต่างประเทศของญี่ปุ่นได้กำหนดแนวทางหลัก 3 ประการ สำหรับนโยบายทางการทูต (Diplomatic Bluebook) ไว้ดังนี้

1. ดำเนินนโยบายตามแนวทางและอุดมการณ์ขององค์การสหประชาชาติ

2. สร้างและประสานความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันกับประเทศเสรีประชาธิปไตยในค่ายตะวันตก

3. มีความเป็นอยู่แบบชาวเอเชีย

แนวนโยบายทั้ง 3 นี้ ญี่ปุ่นยังยอมรับเป็นแม่บทจนทุกวันนี้ สำหรับนโยบายต่อประเทศทั้งหลายในเอเชีย ญี่ปุ่นอาศัยข้อพิจารณาต่อไปนี้เป็นหลักเพิ่มเติม คือ (1) ผลจากสงครามโลก ครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นต้องสูญเสียตลาดในประเทศจีนที่เคยเป็นตลาดสำคัญของญี่ปุ่น จึงจำเป็นต้องแสวงหาตลาดใหม่ในภูมิภาคอื่นของเอเชีย เพื่อความอยู่รอดของญี่ปุ่น (2) ญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชียในลักษณะที่ช่วยเสริมสร้างให้กันและกัน (Complementary) (3) ญี่ปุ่นสามารถช่วยประเทศอื่น ๆ ในเอเชียให้มีการพัฒนาต่อไปด้วยการถ่ายทอดเทคโนโลยีและเงินทุน ซึ่งการพัฒนาที่เกิดขึ้นจะช่วยให้เกิดมีการค้ากับญี่ปุ่น

ผลของสงครามโลก ครั้งที่ 2 ที่มีต่อนโยบายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของภูมิภาคนั้นค่อนข้างจะเป็นประเด็นที่สำคัญ เนื่องจากญี่ปุ่นมีประวัติของความพยายามที่จะครอบงำเศรษฐกิจของภูมิภาคให้เป็นบริวารของญี่ปุ่นภายใต้โครงการ “วงไพลูบลู่ร่วมกันของเอเชียตะวันออก” (Greater East Asia Co-prosperity Sphere) ทำให้ญี่ปุ่นไม่กล้าริเริ่มโครงการในลักษณะนี้ขึ้นมาใหม่ แต่ญี่ปุ่นเล็งเห็นความสำคัญและบทบาทของความสัมพันธ์กับสหรัฐที่จะช่วยกันส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาค คือญี่ปุ่นเห็นว่าสหรัฐสามารถให้การสนับสนุนทางการเงินและเทคโนโลยี และที่สำคัญที่สุดก็คือ ญี่ปุ่นต้องการอาศัยสหรัฐให้เป็นผู้นำในการริเริ่มโครงการเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค เพราะถ้าญี่ปุ่นเป็นฝ่ายริเริ่มเองก็จะทำให้ประเทศในภูมิภาคสงสัยในเจตนาของญี่ปุ่น

อย่างไรก็ดีความคิดที่จะให้เกิดมีโครงการเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศในเอเชียมีอยู่ตลอดเวลา และขยายขอบเขตไปเป็นเอเชียและแปซิฟิกทั้งหมด คือญี่ปุ่นรู้สึกว่ามีอำนาจจำเป็นที่ประเทศในเอเชียและแปซิฟิกจะต้องผนึกกำลังต่อต้านกระแสแนวโน้มของการรวมกลุ่ม

ทางเศรษฐกิจที่กำลังเกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุโรปและอเมริกาเหนือ ในระหว่างทศวรรษ 1970 ได้มีแนวคิดโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นในญี่ปุ่น ระหว่างนักวิชาการ รัฐบาล และนักธุรกิจ ที่จัดว่ามีอยู่ 3 รูปแบบ คือ แบบที่ (1) เน้นความสำคัญของความร่วมมือระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐ แบบที่ (2) เน้นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของสหรัฐ จีน และสหภาพโซเวียต เพื่อเสถียรภาพของเอเชียแปซิฟิก และแบบที่ (3) เน้นความสำคัญของความร่วมมืออย่างกว้างขวางทางเศรษฐกิจกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งแนวคิดนี้ก่อให้เกิดโครงการ Pacific Area Free Trade and Development (PAFTAD) และ Pacific Basin Economic Cooperation (PBECC)

สำหรับระยะยาวแล้ว สิ่งที่ญี่ปุ่นต้องการก็คือ ความสัมพันธ์อันดีกับประเทศทั้งในค่ายตะวันตกและประเทศกำลังพัฒนาในเอเชีย อย่างไรก็ตามในทศวรรษ 1970 มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นทำให้ญี่ปุ่นต้องแสวงหาทางใหม่ที่เป็นของตนเองมากขึ้น เหตุการณ์เหล่านี้ก็คือ (1) การถอนตัวของสหรัฐจากเวียดนาม (2) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในสหรัฐ และ (3) การเริ่มความสัมพันธ์กันตามปกติระหว่างสหรัฐกับจีน

การถอนตัวของสหรัฐจากเวียดนามมีผลต่อแนวคิดใหม่ของญี่ปุ่นมาก คือทำให้ญี่ปุ่นตระหนักถึงความเป็นจริงว่า ความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐนั้นหมดสิ้นแล้ว ญี่ปุ่นไม่สามารถหวังพึ่งร่มบารมีของสหรัฐได้อีกต่อไป และการถอนตัวออกไปของสหรัฐได้เปิดช่องว่างขึ้นในภูมิภาคที่ญี่ปุ่นจะเข้ามามีบทบาทริเริ่มกลยุทธ์ทางการทูตของญี่ปุ่นเอง ซึ่งญี่ปุ่นได้กระทำไปแล้ว และประสบผลสำเร็จคือเข้ามาชักนำให้เวียดนามเลือกนโยบายที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติแทนที่จะทำสงครามกับประเทศใกล้เคียง ที่เคยให้การสนับสนุนสหรัฐ ในสงครามเวียดนาม (Fukuda Doctrine 1977) อย่างไรก็ดี ญี่ปุ่นรู้สึกว่ามีภูมิภาคนี้จะขาดสหรัฐเสียมิได้ และโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่

ครอบคลุมทั้งเอเชียและแปซิฟิกที่รวมสหรัฐด้วยนั้นเป็นเส้นทางที่เหมาะสมที่จะชักนำให้สหรัฐกลับเข้ามาปรากฏตัวและมีบทบาทในภูมิภาคต่อไป ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง และการมีสถาบันหรือองค์กรในภูมิภาคจะช่วยให้ญี่ปุ่นสามารถดำเนินนโยบายเศรษฐกิจต่อเอเชียตามหลักการที่กำหนดไว้โดยไม่ทำให้ประเทศในเอเชียเกิดความสงสัยในเจตนาของญี่ปุ่น

ในการเข้าเป็นสมาชิก APEC ญี่ปุ่นมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ

1) ต้องการรักษาและส่งเสริมระบบการค้าเสรีหลายฝ่ายตามแนวทางของ GATT/WTO

2) ต้องการร่วมมือทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีกับประเทศที่กำลังพัฒนา

โดยลักษณะทางโครงสร้างเศรษฐกิจและทรัพยากรของญี่ปุ่นแล้ว ญี่ปุ่นจำเป็นต้องมีการค้ากับต่างประเทศจึงจะอยู่รอด และระบบการค้าของโลกที่จะเอื้ออำนวยต่อญี่ปุ่นมากที่สุดก็คือระบบการค้าเสรีทั่วไปตามแนวทางของ GATT ที่ทำให้ญี่ปุ่นเข้าถึงตลาดและแหล่งทรัพยากรในประเทศต่าง ๆ ได้อย่างเสรี ระบบการค้าที่ประกอบด้วยกลุ่มการค้า (Trade blocs) ที่ใช้นโยบายกีดกันซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่จะทำให้ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความจริงเช่นนี้ รูปแบบของ APEC ที่ญี่ปุ่นต้องการก็คือ เป็นสถาบันที่จะนำไปสู่การค้าเสรีทั่วไป ทั้งในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก และโลกภายนอก ญี่ปุ่นไม่ต้องการให้ APEC เป็น Trade bloc ในลักษณะของ Customs Union

เมื่อวิเคราะห์แล้วจะพบว่า วัตถุประสงค์ ข้อ (2) ของการเข้าร่วม APEC เป็นไปตามแนวนโยบายเศรษฐกิจต่อเอเชีย ข้อ (3) ที่กล่าวถึงมาแล้ว และวัตถุประสงค์ข้อนี้ปรากฏตัวขึ้นอย่างชัดเจนอีกครั้งหนึ่งในข้อ (3) ของ Osaka Action Agenda ของ APEC ที่ญี่ปุ่นเป็นผู้ร่าง

สถานการณ์ประชาชนจีน

จีนให้ความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วม APEC เพราะ APEC เป็นกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคแห่งแรกที่จีนจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกได้ ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีความเป็นอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่ค้าขายหรือสมาคมกับประเทศใดที่อยู่นอกค่ายสังคมนิยม และไม่ไว้วางใจการรวมกลุ่มประเทศไม่ว่าในรูปแบบใดที่เกิดขึ้นนอกค่ายสังคมนิยม เพราะมีความเชื่ออย่างกลุ่มต่าง ๆ เหล่านั้นมีนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อจีนทั้งนั้น โดยมีมหาอำนาจทางเศรษฐกิจฝ่ายนายทุนอยู่เบื้องหลัง เช่น สหรัฐและญี่ปุ่น

อย่างไรก็ดี ทศนครคิดเช่นนี้เปลี่ยนไปในปี 1978 เมื่อจีนเปลี่ยนแนวนโยบายไปสู่การปฏิรูประบบเศรษฐกิจ ยอมรับกลไกตลาดและเปิดประเทศค้าขายกับโลกภายนอกเพื่อเป็นวิธีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่จะนำไปสู่การพัฒนาให้ทัดเทียมกับประเทศอื่น และจีนเห็นว่าเงื่อนไขที่สำคัญของการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการอาศัยการค้าเป็นพลังผลักดันให้สำเร็จอยู่ที่การลดระดับของการใช้มาตรการกีดกันการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าเสรีทั่วไปตามแนวทางของ GATT/WTO และเล็งเห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มประเทศที่ตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะทำให้เกิดการค้าเสรียิ่งขึ้นในระดับภูมิภาคและระดับโลก ในขั้นแรกจีนเคยเข้าร่วมในโครงการ PECC โดยส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมทั่วไปในปี 1986 แต่โอกาสสำคัญเกิดขึ้นเมื่อนายกรัฐมนตรี Bob Hawke เสนอโครงการ APEC ที่กรุง Seoul แม้ว่าในข้อเสนอครั้งนั้นมิได้รวมจีนเข้าไว้ด้วย เนื่องจากเหตุการณ์ที่จตุรัสเทียนอันเหมิน ที่ทำให้จีนไม่เป็นที่ยอมรับในสมาคมนานาชาติ แต่ต่อมาในการประชุมระดับรัฐมนตรีของ APEC ครั้งแรกที่เมือง Canberra ประธานในที่ประชุมได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีจีนทั้ง 3 ส่วน เข้าไว้ในระบบ APEC เนื่องจากจีนเป็นประเทศที่มีการค้าที่สำคัญในภูมิภาคและเป็นตัวแปรสำคัญของการเจริญเติบโต

โตทางเศรษฐกิจของเอเชียและแปซิฟิก ในที่สุดจึงมีการรวมจีนเข้าไว้ใน APEC

จีนตระหนักดีว่า ตนเองเป็นประเทศเอเชียทั้งในทางเชื้อชาติและเศรษฐกิจ คือ เศรษฐกิจของจีนขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจโตของเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ เพราะจีนทำการค้ากับประเทศในเอเชียเป็นมูลค่ากว่าร้อยละ 75 ของการค้าทั้งหมด และกว่าร้อยละ 90 ของเงินทุนไหลเข้าของจีนมาจากประเทศในภูมิภาคนี้ยิ่งกว่านี้ จีนยังมีศักยภาพที่จะเป็นตลาดส่งออกของประเทศทั้งหลายในภูมิภาคจากการที่มีประชากร 1201.2 ล้านคน และมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่น่าพอใจ การเกิดขึ้นของ APEC จึงเป็นสิ่งที่จีนรอคอยและเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ เพราะนอกเหนือจากการที่จะทำให้จีนมีโอกาสร่วมผลักดันให้มีการค้าเสรีทั่วไปเกิดขึ้นแล้ว การที่จะต้องทำตามข้อตกลงและพันธะภายใน APEC จะเป็นแรงกระตุ้นให้การปฏิรูประบบเศรษฐกิจดำเนินไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น และทางด้านนโยบายต่างประเทศ APEC จะอำนวยความสะดวกให้จีนเข้ามาเป็นผู้แสดงบทบาทอย่างเต็มตัวในเวทีการเมืองระหว่างประเทศที่จะแสดงให้เห็นโลกภายนอกทราบว่าการจีนต้องการอะไรและไม่ต้องการอะไร

ความต้องการของจีนที่มีต่อทิศทางและกิจกรรมของ APEC มีดังนี้

1. กระบวนการเพื่อทำให้เกิดการค้าเสรีและมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนควรจะอยู่บนรากฐานของความสมัครใจ การริเริ่มโดยลำพังและโดยอิสระของประเทศสมาชิก APEC โดยไม่ควรใช้วิธีการที่อาศัยกฎระเบียบมาบังคับ หรือการเจรจาต่อรอง แต่ควรใช้วิธีสนทนาหรือกันจนกระทั่งได้รับความเห็นพ้องร่วมกัน (Consensus) และความรับผิดชอบตัวเองของแต่ละ

ฝ่ายเป็นหลัก จีนต้องการให้ APEC เป็นเวทีที่เปิด และใช้วิธีการที่เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

2. ในการดำเนินงานภายใน APEC ควรคำนึงถึงความหลากหลายของสถานการณ์ของประเทศสมาชิก ทางด้านระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ ระบบการเมืองและสังคม APEC ควรใช้วิธีการที่เปลี่ยนแปลงได้ (Flexible) เพราะประเทศสมาชิกแต่ละประเทศมีความสามารถต่างกันในการปฏิบัติตามข้อตกลงและในการบริหารงานให้เกิดผลตามกำหนดเวลา

3. การทำกิจกรรมใน APEC ควรอาศัยหลักของความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกัน จีนเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวดที่จะต้องหลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติ กล่าวคือ ผลสำเร็จทางด้านการลดมาตรการ การกีดกันการค้าและการอำนวยความสะดวกจะต้องให้ประโยชน์ต่อประเทศสมาชิก APEC ทั้งหมดอย่างทั่วถึงและเสมอภาค

4. การร่วมมือทางการพัฒนาและเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่จีนเห็นว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่ควรได้รับการสนับสนุนให้บังเกิดผลยิ่งขึ้น ความร่วมมือในที่นี้มิใช่การใช้ที่ประเทศสมาชิกที่ด้อยพัฒนามากกว่าจะขอความช่วยเหลือจากสมาชิกที่พัฒนาแล้ว แต่หมายถึงกระบวนการที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกทั้งหลายจะเข้ามาประสานกันและขึ้นอยู่กับซึ่งกันและกันมากขึ้น

สำหรับปัญหาทางด้านองค์กรที่ว่า APEC ควรจะมีรูปแบบอย่างไรนั้น จีนต้องการให้ APEC เป็นองค์กรเพื่อการหารือและร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันที่อาศัยความสมัครใจเป็นหลัก จีนเห็นว่าไม่ต้องการให้ APEC มีวัตถุประสงค์ลွ่งเลยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองและความมั่นคงของภูมิภาค เพราะถ้าปล่อยให้ออกนอกแนวทางไปเช่นนั้น APEC จะกลายเป็นองค์กรที่สหรัฐจะเข้ามาครอบงำและใช้เป็นเครื่องมือนโยบายของสหรัฐ

สรุป

APEC เป็นโครงการร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคที่เริ่มต้นมาด้วยดี สมาชิกทุกประเทศเต็มใจร่วมมือและเล็งเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่เราได้พิจารณาทัศนคติและความคาดหวังของสมาชิกแต่ละประเทศแล้วจะพบว่ายังมีบางประเด็นที่ประเทศสมาชิกจะต้องหารือกันอีกหลายครั้งกว่าที่จะประสานกันได้ และเท่าที่เป็นมายังไม่มีการขัดแย้งเกิดขึ้น เพราะ APEC ยังมีได้กระทำการกิจกรรมที่ตกลงกันไว้ให้เกิดผลในทางรูปธรรม แต่สิ่งหนึ่งที่เรอาจคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นก็คือ สหรัฐจะอาศัยกลไกของ APEC เป็นเครื่องมือ

ผลักดันให้เกิดการเสนอ Commitment offer และยอมรับข้อตกลงของ WTO ในส่วนที่ว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดเสรีตลาดการเงินในภูมิภาค ซึ่งในขณะนี้เจ้าหน้าที่ของสหรัฐกำลังดำเนินงานอยู่ในเชิงเอกภาคด้วยการพยายามชี้แจงว่าน้อมให้ประเทศในเอเชีย-แปซิฟิกเชื่อมั่นว่าการเปิดตลาดเสรีทางการเงินจะไม่ทำให้การเงินของประเทศต้องเสี่ยงต่อการเสถียรภาพ ถ้าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นจริงใน APEC ก็จะเป็นกรณีทดสอบว่าความเป็นปึกแผ่นและความรู้สึกที่ดีต่อกันภายใน APEC จะถูกกระทบกระเทือนหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

Baker, Richard W., **The United States and APEC Regime Building**, paper presented at the workshop on APEC and Regime Creation in Asia and the Pacific, January 1996 : Honolulu, Hawaii.

Cameron, Maxwell A., **Nesting NAFTA in APEC : The Political Economy of Open Regionalism**, paper presented at the workshop on APEC and Regime Creation in Asia and the Pacific, January 1996 : Honolulu, Hawaii.

Hafbauer, Gary C. and Jeffrey J. Schatt, "Regionalism in North America" in Roichi Ohna ed., **Regional Intergration and its Impact on Developing Countries**, Tokyo, Institute of Developing Economies, 1993.

Morrison, Charles E., **APEC : The Evolution of an Institution**, EWC Working Paper, East West Center, Honolulu, Hawaii, 1996.

"**APEC : The Road Through Subic**, EWC Working Paper East-West Center, Honolulu, Hawaii, 1996.

Plummer, Michael G., **ASEAN and Institutional Nesting in the Asia - Pacific : Leading from Behind in APEC**, paper presented at the workshop on APEC and Regime Creation in Asia and the Pacific, January, 1996 Honolulu, Hawaii.

Ravenhill, John, **Australia and APEC**, paper presented at the workshop on APEC and Regime Creation in Asia and the Pacific, January, 1996, Honolulu, Hawaii.

Yamamoto, Sam, **Global Exporting from the U.S.A.**, Lanham, University Press of America Inc., 1995.

Yamamoto, Yoshinobu and Tautamu Kikuchi, **Japan and APEC**, paper presented at the second workshop on APEC and Regime Creation in Asia and the Pacific, 1996, Seattle, Washington.

Yarbrough, Beth V. and Robert M., **The World Economy : Trade and Fincnce**, Third edition, The Dryden Press, Harcourt Brace College Publishers, 1994.

Yunlin, Zhang, **China and APEC**, paper presented at the workshop on APEC and Regime Creation in Asia and the Pacific, 1996 Honolulu, Hawaii.

APEC Ministerial Meeting **Joint Statement on Eighth APEC Ministerial Meeting**, Manila, November 22-23, 1996. (ASOF 11/23/96)